

NA DOPUNA

SJECANJA NA PARTISKO ŠKOLJEVSKI RAD U BANJA LUCI

1937 - 1941 g.

I ako su KPJ i SKOJ još od ranije obuhvatili i rad na srednjoškolskom omladinom, ipak se može reći da se je intenzivniji rad i djelovanje KPJ i SKOJ-a na srednjim školama u B. Luci osjetio nešto više od školske 1936/37 godine pa na dalje.

Ali, rad i djelovanje KPJ i SKOJ-a naročito je došao do izražaja pred početak II svjetskog rata. Tako od školske 1938/39 pa do maja 1941 god. nije bilo ni jedne srednje škole u B. Luci a da nije imala aktiv SKOJ-a a negdje i članove KPJ.

Odmah treba istaći i to da je ovaj rad mladih komunista iz dana u dan bio organizovaniji, a što je Partija uskladjivala sa radom i djelovanjem mladih komunista iz redova radnika i drugih naprednih omladnaca van školskih klupa.

Izvršavajući mnoge /nekad vrlo teške/ zadatke Partije članovi SKOJ-a bili su na tom poslu svestrane angažovani. Iz tih, a i drugih razloga pokazala se potreba i za formiranjem ćelija KPJ na pojedinim srednjim školama u B. Luci a toku 1939-1941 god. radi čega se taj period rada na srednjim školama i smatra uspješnijim od ranijih, što je i po razini ako se imaju u vidu ranije ispoljene slabosti i to ne samo u radu na srednjoškolskom već i na ostalom napred. omladinom u gradu, jer se zna da je i u B. Luci bilo frekventnije do 1937 godine.

Pored ostalih drugova radeći po zadatku Partije drug Mažar Ivica (prirodno je grubi istaknutiji komunista) negdje početkom 1941 g. (dakle pre okupacije) iz aktive SKOJ-a STB u B. Luci (a čijem radu i djelovanju je već iznešeno) formirao je ćeliju KPJ u koju su tada ušli: Odić Ivica "Iča", Selman Jusuf "Crni", Malkić Osman "Kaga" kojima je sa zanatske škole priključen i Đurbić Mike. Oni su pored direktnog rada u aktivu SKOJ-a na srednje-tehničkoj i zanatskoj školi imali zadatak da pripreme teren i za politički rad van školskih klupa tj. organizovanje i okupljanje omladinaca na mestu stambovanja. Ove okupljanje omladine vršene je na razne načine, a prije svega korišćena je sklonost omladinaca, pa se je pored ostalog prišla i tema da se formiraju fudbalski ili njima slični klubovi ili udruženja na stambenim četvrtima, te ovu formu okupljanja omladinaca koristili za politički rad. Ovaj način rada pokazao se naročito dobar kada je KPJ i SKOJ organizovali kakav masovni skup (demonstracije, izleti i sl.) koji u to vrijeme nisu bili rijetki.

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-MG - 5/37

Inače za sastajanje i okupljanje tih članova KPJ i SKOJ-a korišćena su okolna mjesta u gradu a najviše: Šehitluci, Suturlija, Trapisti, Vrbanja, Berčeve igraliste i sl. U zimske dane i u slučaju nevremena koristili smo u prvo vreme kuću Djurukčić Sadike (ovo je bile pogodno mjesta u odnosu na policiju jer je njegov otac bio predsjednik okružnog suda u B. Luci) a kasnije kuću Kararić Rifata "Letara" gdje smo specijalno za tu svrhu tj. sastajanje i okupljanje omladinaca spremili jednu veću pedrumaku sobu, gdje su na sastanke dolazili i naši stariji drugovi, među kojima najčešće bio drug Mažar Ivica.

Na tim sastancima šireg aktive najčešće su čitani letci, brošure i dr. polit. publikacije uz iznošenje političkih informacija u zemlji i svetu. Medjutim na sastancima užeg aktive (nazrečite sastanci ćelije ili t.zv. sastanak u petere) najviše se raspravljalo o tome, kako i kada primiti u aktiv SKOJ-a ili even ualno neko isključiti, jer se ponekad i za tim pokazala potreba. Bila je praksa da jednog drug a zadužimo da ispita kandidatsve kvalitete (premda to nije bilo kandidovanje kao za primanje u KPJ), posle čega je sledila diskusija sa ostalim aktivistima koji određeno lice poznaju. Posle svestranih pro-vj ravanja (a manje-više svaki aktivista imao je sadetak da nekoga uvede i predloži u aktiv) zajednički je davata saglasnost da se taj i taj omladinac primi u aktiv SKOJ-a, tako da se na sastanak pozove potpunopripremljen. Ovaj način rada na svoje lte je stvarao sigurnost kod ostalih aktivista, već je bio privlačan mnogima koji su primljeni s i onima koji su primali određeno lice. Naime, oni koji su donosili odluku da se određeno lice primi primali su na sebe određenu odgovornost i obavezu prema organizaciji, dok su oni koji su primljeni bili zadovoljni na poverenju koje im se ukazuje ulaskom u organizaciju, videći u tome i svoju ličnu političku vrednost, jer su se primanja u SKOJ znatno razlikovala od primanja u drugu političku organizaciju (zbor, križare, Sekol, Skaut), koje su vlasti u svakom pogledu podržavale.

U vezi s tim karakterističan je slučaj primanja u SKOJ Radić Braca na SPC. Naime, on je upisivan u SPC (da tada bio politički neopredjeljen dašne u društvo ljetiševaca ili kako su se još zvali zboriši. U ovu profeshističku organizaciju uvukao se je Karakegović Bekir, koji je u tom "zboru" zauzimao neku rukovodeću funkciju. Kako su oni (zboriši) još prvih dana (školske 1939 godine) došli u sukob sa naprednom omladinom po mnogim pitanjima pa prešli i na fizička obračunavanja (podržana od policije), to su prilikom jednog takvog obračuna kad su bili razbijeni pobjegli kud koji, a Radića-tako reći ostavili na cedilu. Pošto je ostao nemoćan tom prilikom nije su niko od naprednih omladinaca naneo osude iako su to mogli učiniti, jer je ostao usamljen a bio je

to i zaslužio, jer je bio saučesnik u ovoj njihovoj akciji. Posle tog slučaja, on je sa zborasima došao u sukob tako da je napustio njihovu organizaciju, iako su oni dalje nastojali da ga vrata u svoju sredinu. On je ostao dosledan i jedne vreme ostao "neutralan", a potom se počeo družiti u tražiti društvo naprednih omladinaca ili tačnije omladinu. Kada su ovi polazili na razne sastanke, a naročito izlete i priredbe, tražio je mogućnost da i on bude s njima, bez obzira gdje oni idu. Sva ova nastojanja i previranja koja su kod Brece došla posle njegovog sukoba sa zborasima, pratio je aktiv SKOJ-a, pa je zaista utvrdio da je on sa ljetičevcima raskinuo svaku vezu, te je doneta odluka da se treba prihvatiti i vezati za aktiv SKOJ-a na STŠ. Pored jedne drugarice koja se s njim družila, a bila u aktivu SKOJ-a, drug Malkić Osman "Maga" dobio je zadetak da u nekoliko navrata obavi razgovor sa Bracom, što je ovaj i učinio, tako da je posle par meseci dat, a potom i usvojen predlog da se Radić Braco primi u SKOJ. Kada je sastanak održan i obavljeno primanje Brece u aktiv, on nam je posle toga (ismejavajući zboraske) ispričao sledeće: Da su njega po dolasku na STŠ na preporuku zboraske uvukli u organizaciju, slušajući se raznim podvalama i lažnim obećanjima. Dalje je izneo da oni ni približno ne rade kao SKOJ-ovci, jer se kod njih pre svega ništa ne radi kolektivno (na primer odluka o primanju u organizaciju), već da te organizuju pojedinci koji su najčešće plaćeni ili imaju određenu korist. Da je primetio da se međusobno ne trpe, da nisu u svemu jedinstveni, da nemaju programa i da se najviše bore za rukovođačke mesto, da su plaćljivi (navео je svoj slučaj) i da su u svemu saglasni sa vlastima i da čak imaju svoje ljude u policijskom aparatu i si.

Osim ovog slučaja sa Radić Bracom, bilo je i drugih sličnih slučajeva sa drugim omladinacima koji su bili zboraske ili frankovci, a koji su kasnijim prelaskom na stranu napredne omladine iznosili prednosti rada RT i SKOJ-a na srednjim školama u predratnom periodu, u odnosu na rad ovih pro-fašističkih organizacija.

Okupacijom naše zemlje aprila 1941 godine i dolaskom ustaša na vlast, aktiv SKOJ-a na STŠ u Banjaluci, preorijentisao je svoj rad tako što je preorijentisao rad i delovanje u samoj školi (nastava je završena aprila 1941 - dakle pre vremena) orijentišući svoje članove na rad po etničkim četvrtima, jer je to i novo nastala situacija u zemlji zahtevala. Naime dolaskom ustaša u B. Luku na progone komunista nasledila su protjerivanje Srba i Jevreja, pa je jedan veći deo djaka sa srednjih škola pa i sa tehničke bio hapšen ili na drugi način proganjan. U toku tih političkih previranja u gradu partijske i skojevske

organizacije brzo su se snašle, a naročito istaknutiji komunisti iz B. Luke, kao što su Hadžić Kacim, braća Mažar, braća Pavlić, Karakogović, Maglejlić i drugi, koji su rasulom bivše kraljevine Jugoslavije pojedinim članovima KP i SKOJ-a preneli uputstvo da se pristupi prikupljanju oružja i drugog materijala kojeg su bacili pripadnici bivše vojske. Ovom zadatku se pristupilo odmah, tako, da je već red konac aprila 1941 godine bili skrivene na razne načine (ukopano u zemlju, prikrieno na stalama, u kupama, na tavanima i sl.) različite količine različitog materijala što su sve obavili članovi KP i SKOJ-a na našoj i drugim stambenim četvrtima.

Kako se u to vreme (konac aprila i početak maja 1941 godine) jedan deo starijih drugova (komunista) nije nalazio u B. Luci, jer se nisu bili vratili kućama posle kapitulacije biv. jug. vojske, to se i desilo da je oko 1 maja 1941 godine jedna grupa skojevaca (Odić Ivica, Selman Jusuf, Albert Salamon i još jedan drug) pošli iz Banja Luke (bez dogovora sa nekim starijim komunistima) u pravcu SSSR-a, odnosno Beograda koja je u to vreme bila priključena SSSR-u. Ova grupa je došla do Beograda (pretpostavljajući da će SSSR stupiti u rat sa Nemcima), ali u nemogućnosti da predje pančevački most, grupe se u Beogradu zadržala dva dana, posle čega se ponovo vratila u B. Luke, osim drugu Salomona Alberta, koji se zadržao u Beogradu. Kako su dolaskom u B. Luke došli u vezu sa Mažar Ivicom i upoznali ga o svom putu /odlasku, povratku i onom što su čuli i videli u putu/, to ih je on orijentisao na koji način da organizuju svoj budući organizovani rad. Tada su u B. Luci bili zatvoreni mnogi drugovi (samo ih je par izbeglo hapšenje) tako da su ustaše imale u rukama skoro najistaknutije komuniste iz B. Luke. Negde koncem maja ili početkom juna 1941 godine, na intervenciju gradjana (što je organizovao rukovodilac ustana u B. Krajini Drug Djuro Pucar "Stari") došlo je do puštanja iz zatvora jednog dela drugova KP i SKOJ-a koji su izlaskom iz zatvora uglavnom prešli u otvorenu ilegalnost bez obzira na tadanje obećanje ustaških vlasti.

Kada je 22 juna 1941 godine ušlele nared Nemaca na SSSR, ponovno su nastala hapšenja komuniste u B. Luci, pa i nekih naprednih srednjoškolaraca, koje su dotadašnji križari (sada već ustaše u uniformi) poznavali kao komuniste, odnosno ljevičare.

I pored tih hapšenja i proгона došlo je do formiranja aktivna SKOJ-a u stambenoj četvrti preke Vrane i to od članova koji su ranije pripadali aktivu SKOJ-a na STB. Tako je u prvo vreme na našoj stambenoj

Arhiv Bos. krajine B. Luka

ABK 209-MG-11/77

četvrti formiran aktiv SKOJ-a u koji su ušli: Selman Jusuf, Kararić Rifat, Karabegović Muharem, Ivanović Vlado, Cijan Ankica, Osmančević Kasim, Malkić Osman. Kao osnovni i najvažniji zadatak postavile se pitanje prikupljanja oružja i drugog materijala za prve partizenske grupice od izbeglih drugova iz B.Luci. Zato se odmah prišlo na otok a-
vanje ranije skrivenog materijala, a naročito oružja i municije. Isto tako pristupilo se pronalasku skloništa i drugih pogodnih mesta za drugove koji su bili pred hapšenjem od strane ustaškog redarstva. Pošto su braća Mašar, braća Odić, Niko Jurinčić i drugi (sa naše stambene četvrti) jedni od prvih koji su pošli u okolna brda i šume (Fonir, Starčevica) to su pojedini drugovi iz našeg aktiva od prvoga dana sa njima uspostavili i održavali vezu, donoseći raznim im najpotrebnije stvari, a kasnije i obezbedili ih sa oružjem. Kako je iz dana u dan bilo sve više i više raznih zaduženja, jer se i broj drugova koje je policija tražila povećao, a još više se povećalo brojno stanje odbeglih drugova u šumi, radi čega se ukazala potreba za proširenje našeg aktiva čemu se odmah pristupilo.

To je organizovano na taj način što su pojedinci iz našeg aktiva dolazeći u kontakt sa pojedinim onladincima koji su od ranije tretirani kao napredni ili se nalazili u sredini radničke onladine u B.Luci. Tada su sa naše stambene četvrti u aktiv SKOJ-a ušli: Milošević Marinko, Gurić Đulaga, Hercegovac Kasim, Bukić Meho i Asim, Rizvanović Adem i drugi. Iz mera predostrožnosti, a i niza drugih razloga podeljeni smo u manje grupe (pre svega radi lakšeg rada, sastajanja, konspiracije) a najviše radi lakšeg izvršavanja konkretnih zadataka i primljenih obaveza kao članovi KP i SKOJ-a.

Početkom avgusta 1941 godine član mesnog komiteta KPJ i rukovodilac SKOJ-a u B.Luci drugarica Umičević Zaga, došla je u neposrednu vezu sa našim aktivom, te je na taj način nastavljeno još organizovaniji ilegalni rad ovog aktiva na našoj stambenoj četvrti.

Takođe u mesecu avgustu 1941 godine formiran je mesni komitet SKOJ-a u B.Luci, koji su sačinjavali: Umičević Zaga, Petrović Brana, Selman Jusuf, Karda Zdravka i Karabegović Muharem.

Celokupan rad kako komiteta SKOJ-a tako i svih aktivista u B.Luci uglavnom se svodio oko raznih akcija koje je organizovala KPJ, a u vezi pružanja pomoći organizatorima oružanog ustanka koji su se nalazili u B.Luci.

Kako su progoni i hapšenja iz dana u dan bila sve češća to je dolazilo i do izvesnih organizacionih promena. Tako je Brana Petrović morala napustiti B.Luku i poći na oslobođenu teritoriju, dok su Karda Zdravka,

Selman Jusuf i Karabegović Muharem uhapšeni od strane UNS-a. Nijedno od ovih uhapšenih lica nije ništa odalo ustaškom redarstvu iako je Kor-
da Zdravka toliko tučena da je umrla od batina dobijenih u zatvoru UNS
-a, a Selman Jusuf i Karabegović Muharem su predati ustaškom prekom su-
du, a zatim teko zv. velikom narodnom sudu u Zagrebu, koji su im sudili
radi saradnje sa NOP-om.

Iz tih razloga drugarica Uničević Zora pronalazila je druge aktiviste
(jre ona nije hapšena) iz B.Luke i popunjavala aktive, odnosno komitet
SKOJ-a sa licima koja su bila nepogodnija odnosno koja su to zaslužila.
Ovo je bilo nužno tim pre, što su ustaše iz dana u dan vršile sve veće
represalije prema svakom onom za koga su doznale ili samo sumnjale da ne
bilo na koji način saradjuju sa NOP-om, pa je bilo sučejeva da su hap-
sili lica koja stvarno nisu imale nikakve veze sa NOP-om, te su na taj
način i ova lica prilazila i nastavila saradnju sa NOP-om. I pored tog
ustaškog nasilja, rad ovog aktiva nastavljen je iako znatno u smanjenom
broju, jer su pored uhapšenih aktivista mnogi drugovi pošli na oslobo-
denu teritoriju u oružane formacije NOV, kao na primer: Hercegovaac Ka-
sim, Milojević Marinko, Ivanević Vlado, Bukić Mehmed i Asim, Garić Dju-
laga, Rizvanović Adem i drugi svi sa nose atakbene četvrti.

Ali i posle odlaska ovih drugova ilegalni rad u B.Luci i dalje je nastav-
ljen, jer su pr ticale nove snage iz redova omladinske, koji su bili
manje kompromitovani ili uopšte za njih ustaše nisu znale, pa su mogli
skoro do završetka rata pomagati NOP-, te su na taj način očuvali tra-
diciju ovog dela B.Luke kojeg su ustaše zvale "Mala Moskva" i to sa raz-
logom, jer su sele koju noć prenočili sa svojom patrolama u te tzv.
"Maloj Moskvi" smeštenu na desnoj obali Vrbasa.

Selman A. Jusuf of. JNA

Maja 1959 godine.

Miloš Pecerca broj 21.
Beograd

B. Luka, 12-5-1963.g.

Sarunili za original

1. Lukroć Dubar

2. Stamar Klara

*Provera
Direktora
Jovan Uminur*

Arhiv Bos. krajine B. Luka
ABK 209-46-5/77

14

Ispruženo u 11. Aug.

ABK - 209-116-11/77

ŠKOLE I KURSEVI KPJ i SKOJ-a U BOSNI I HERCEGOVINI

Poznato je da je od 1938 g. dolaskom druga Tita na čelo KPJ, uslođila konsolidacija Partije, koja se pored ostalog ogledala i u tome što se posvetila i posebna pažnja-teoretskom uzdizanju kadrova.

Realizacija ovog stava naročito je došla do izražaja 1940 g. kada je u CK KPJ doneta odluka da se pristupi organizovanju ilegalnih-partijsko-skojevskih škola i kurseva širom zemlje.

U vezi stin stavom i PK KPJ za Bosnu i Hercegovinu početkom 1940 g. doneo je odluku da se organizuje KURS za sve rukovodioce SKOJ-a i mlade članove KPJ sa teritorije Bosne i Hercegovine. Tako je ova organizacija i realizacija ostvarena od 1-7 avgusta 1940 g. u šumi Pršljani kod Bugojna a poverena je ondašnjim članovima Pokrajinskog komiteta SKOJ-a, među kojima bušatliji Mahmutu "Bušu", Rati Dugonjiću, Pavlu Goraninu, kao i tadašnjim Partijskim funkcionerima kao što su: Avdo Humo, Cvitković Miljenku "Špancu", Osmanu Karabegoviću i drugim. Međutim, radi smrtnog slučaja u porodici drug Karabegović Osman je morao ostaniti kod kuće, tako da su neposredno kursom rukovodili: Avdo Humo, Mahmut Bušatlija, Rato Dugonjić, Pavle Goranin i Miljenko Cvitković "Španac". Neposredni izbor učesnika kursa vršila su viša Partijska i SKOJ-eva rukovodstva, ali tako da su iz skoro svih mjesta B.H. bili zastupljeni kursisti i to iz: BANJA LUKE: Dušanka Kovačević, Niko Jurinčić, Kolak Rudi, Jakić Ante, Selman Jusuf, Daniluk Jure "Luka", Gazić Derviš, Djindić Muharem, Višnjić Jelena a nakon 2-3 dana iz B. Luke je upućen i Hasanbašić Muhamed "Muša", sa referatom Osmana Karabegovića i Nikice Pavlića koji nisu mogli doći na kurs. Iz ostalih mjesta Bosanske krajine, preko Banjalucke Partijske organizacije na kurs su došli iz: PRIJEDORA: Ilija Stojanović, Slobodan Marjanović; BOS. DUBICE: Boško Šiljegović; BOS. GRADISKE: Topić Salih; BOS. NOVOG: Kepetanović Hajro; BIRACA: Medjić i Mušanović "Luco"; JAJCA: Filipović Jusuf; BUCOGNA: Bušatlija Mahmut "Buš" i Vahid.

Iz SARAJEVA i preko ove Partijske organizacije upućeni su: Olbinski, Ozmo Isak, Slađić Zagorka, Šarac Djemal, Franković Kazimir, Arauc Leri, Budimir Franjo, Milenković Seka, Jošila Zivko, Ferera i drugi. Iz MOSTARA: Kovačević Brane, Temim Mustafa, Alikafić Ibrica i drugi. Iz BIJELEJINE i okoline/sela/: Madojka Lakić, Ostojić Božo, Paškanović Vukašin, Kouhal Jozef, Kokanović Jovo i drugi. Iz DOBOJA: Filipović Drago; Iz MACLAJA: Lošić Asim, kao i još toliko komunista/SKOJ-evaca/ iz navedenih i drugih mjesta B.H. sa ukupno 80-90 učesnika, koliko je bilo prisutno u šumi Pršljani nedaleko od Bugojna.

Ako se imaju u vidu samo nabrojata mjesta onda je razumljivo i svat-
ljivo da je organizacija kursa ovako velikog broja učesnika /imajući
u vidu i tadašnji broj članstva u B.H. Partijsko-SAOJ-evskog kadra/
bila veoma odgovorna i delikatna iz više aspekata, ako se imaju na
umu ondašnje prilike i režim koji je bio na vlasti.

Banjalučkom grupom koja je /uključujući okolna mjesta/ sa 18-20 kur-
sista rukovodili su: Kolak Audi /srednjoškolska i studentska omladi-
na/ i Niko Jurinčić /radnička omladina/. Tehničke poslove u Banja Luci
u dogovoru sa Šefketom Maglajlić obavio je Selman Jusuf /nabavka legi-
timacija ferijalnog saveza, angažovanje zaprešnih kola za prevoz stva-
ri, prihvati i sprovođenje drugova-ca /osim dva druga iz Goranog Šehe-
ra/ i nakon kratkih dogovora o načinu polaska i držanja u putu sva-
kog pojedinca od Banja Luke do Jajca odnosno Bugojna, grupa je krenu-
la pješke do Jajca stila što su stvari prevezla kola Bege Nisirića
u toku te noći 31.VII do 1.VIII.1940 g. od 19-06 sati.

U putu do Jajca nije usledilo ništa nepredviđeno i pošto su nas ak-
tivist-kursisti Jajca /Jusuf Filipović i dr./ prihvatili kod željez-
nicke stanice, to smo od Jajca do Bugojna /koristeći karte ferijalnog
saveza/ prevezli se nesmetano željeznicom.

Po dolasku u Bugojno, prihvaćeni smo od drugova koji su pre nas stig-
li a okupili smo se u bašti kod kuće braće Bušatlija. Sačekali smo Sa-
rajevski voz sa kojim je stigla grupa kursista iz Istočne Bosne a za-
tim smo se unapred angažovanim vodičima-kuririma upućeni do improvi-
zovanog logora u šumi Prčljani, gde je već bila stigla predhodnica iz
Sarajeva, radi tehničkih poslova oko smještaja i ishrane kursista. Od
pripremljenog građevinskog i drugog materijala za par časova podig-
nute su čašture /barake/ kao i šatori, gde su obezbjeđeni nužni leža-
ji odnosno smještaji grupa po mjestima od kuda su već kursisti pristig-
zali. U toku noći stigle su sve grupe i smestili se na predviđena
mjesta, tako da se odmah sutra dan moglo preći na rad kursa. Narednog
dana na mestu predviđenom za logorske vatre okupili su se svi kurse-
ti i rukovodioci kursa /Bušatlija, Kumo, Dugonjić, Goranin/ upoznali su
sve prisutne na mogućnosti intervencije i nailaska policije, žandarmeri-
rije, šumara i drugih organa vlasti, te objašnjenja koja treba znati
svaki pojedinac. Dogovoreno je da u slučaju pojave takvih lica niko n-
da daje objašnjenja nego da se upućuju na drugove Bušatliju i Dugonjića
a za sebe lično reći da je "ferijalac" na logorovanju. Ovo obezbjeđe-
nje na sebe je primio Mahmut Bušatlija "Buš" kako smo ga svi zvali i
među nama je već tada važio kao istaknuta ličnost našeg pokreta a
što se posebno potvrdilo u kasnijim periodima a naročito u NOR-u.

Poslije gornjih saopštenja i dogovora pročitao je program i raspored rada kursa koji se sastajao u slijedećem:

Od 06 do 6,30 časova ustajanje i fiskultura;
 Od 6,30 do 8 časova -umivanje/čišćenje/ doručak;
 Od 8 do 11 časova-predavanja /čitanje ili izlaganje referata sa disk
 Od 11 do 13 časova-slobodno vreme /Štampa,letci i slob.aktivnosti/;
 Od 13 do 14 časova-ručak,čišćenje posudja,logora i sl.;
 Od 14 do 16 časova,odmor i uređenja znanih novina,program za log.va
 Od 16 do 18 časova,nastavak predavanja i diskusija po održ.referat.
 Od 18 do 19 časova,sport.tekmičenja/odbojka,fudbal,atletika/po grup.
 Od 19 do 20 časova,večera i priprema logorske vatre,raspored dežur.
 Od 20 do 21 časova,paljenje logorske vatre sa pevanjem borbenih pesa-
 ma kao i drugi zabavno-šaljivi program a pred odlazak na spavanje pe-
 vanje internacionale i odlazak na požarstvo.Naime,pre odlaska na spa-
 vanje odredjivale su se straže koje su se u toku noći 2-3 puta sme-
 njivale.

Pre programu bilo je predviđeno da kurs traje oko 10 dana i održano je 7-8 referata i koreferata-sa temama kao što su:

- a/ Politička situacija u zemlji i svijetu sa posebnim osvrtima na stanje u pojedinim mjestima B.H. /prvi od referenata je bio A.Nun
- b/ O radu sa omladinom / u fabrici,na zanatu,školi,fakultetu,selu /;
- c/ Organizaciona pitanja Partije i SKOJ-a;
- d/ O SSSR-u /SKPB-u,Konsomolu,kolhozima,sovhozima i sl./;
- e/ O nacionalnom pitanju u biv.Jugoslaviji sa stanjem u B.H.i zahtje-
vima za autonomiju B.H. i sl.
- f/ O držanju pred klasnim neprijateljem i konspiraciji;
- g/ O agitaciji i propagandi medju demokratskom omladinom i uključiva-
nja komuncita u razna režimska društva o organizacije /soko i sl.
- h/ O Španskom građanskom ratu i narodnoj pomoći za Špance/u inostr.
- i/ O radu sa ženama a naročito na selu /mjesto i položaj žene u B.H.
- j/ O načinu primjene Partijske tehnike/korištenje mašina,šapirogr./;

Prema tome metod rada kursa sastojao se iz: predavanja/čitanje refe-
rata/,diskusija,individualnog i grupnog rada i učenja.

Nakon 2-3 dana rada kursa došlo se do zaključka da bi uspjeh bio veći
a i teme bi bile sadržajnije ako se formiraju komisije/grupe/ po raz-
nim sektorima,neovisno od već pripremljenih zajedničkih tema, jer da
ima i specifičnih /zasebnih/ zavieno od mjesta djelovanja aktivista.
Tako je zapaženo izlaganje banjalučke grupe o formi i načinu uključ-
vanja i djelovanja SKOJ-evaca i mladih komunista / nekompromitovani/

u raznim društvima koja nisu bila u rukama komunista, kao i primena zidnih novina u agitaciji kod omladine. Ili, izlaganje Bjelolinjske grupe o veoma uspješnom radu Partije a naročito SKOJ-a sa seoskom omladinom /organizacija seoskih sjela i sl. zabava/ o čemu je referisao kursista /seljak/ Kokanović Jovo itd. itd. Ove i druga iskustva ušla su u zaključke kao pouka o jednom od mogućih načina preuzimanja svih važnijih funkcija u tim i sličnim organizacijama tj neovisno od toga ko su ranije ili u to vrijeme okupljali omladinu na selu ili gradu.

Od niza tada aktuelnih zadatka rezultirala su 3-4 kao najznačajnija jer su se za nepunu godinu dana / sa okupacijom zemlje / potvrdila kao veoma značajnim i to:

- Da se odmah pristupi organizacionom uvršćenju aktiva SKOJ-a a posebno čelija KPJ gde su postojali ili gde su se organizaciono mogle formirati od mlađih aktivista;
- Da se prekine sa sektašenjem oko prijema mladih u KPJ i SKOJ, koji po svom socijalnom porijeklu i drugim karakternim osobinama pripadaju naprednom radničkom pokretu;
- Da se istovremeno iz redova KPJ i SKOJ-a, odstrane svi oni koji se u praktičnom radu i aktivnosti pokažu malodušnim i nisu u mogućnosti da se potvrde u svojoj komunističkoj doslednosti;
- Da su svi učesnici jednodušni /jedinствени/ da se naša nastupajuća revolucija može ostvariti jedino u zaostrojanoj klasnoj borbi sa svrgavanjem fašističkih i profašističkih režima u zemlji.

Ovo je bio kao bojni poklič, jer ni jedan jedini dan rada kursa nije bio bez revolucionarnih pjesama kao što su: "Mi nedamo našu zemlju - da je gaze fašisti" ili "Lanci nam se kuju kleti", Internacionala itd. itd

Međutim, sedmog dana rada ovog kursa tj neposredno pred njegov završetak, obavješteni smo da se za našim logorom traga tj žandarmerija, a to su potvrdili i seljaci /saradnici/ koji su nam na konjima svakodnevno donosili hranu /namirnice/ iz okolnih sela ili iz Bugojna a mi smo preko organizacije Sarajevske grupe imali vlastite kuhare. Navedena obaveštenja bila su u potpunosti tačna, jer je istog dana predveče stigla patrola od 4-5 žandara naoružani puškama i bajonetama. Baš u to vrijeme poslije podne je bio zakazan i održavan zajednički sastanak svih kubanšeta na jednom preplanku koji je bio nešto udaljeniji od logora. Svi smo se okupili i vidjeli kad su žandari sa puškama i bajonetama stigli i tada su se njima uputili drugovi: sušatlija, Bugonjić, Cvitković, Kovačević i dr. kako je i bilo dogovoreno. Ovi drugovi uspjeli su vratiti ovu grupu žandara /uvjraćući ih da su u pitanju ferijalci na logorovanju i da se već razilaze/ a da će oni itako

u toku sutrašnjeg dana ići kod Sreskog načelnika u Bugojnu, što je stvarno i učinjeno. Svi kursisti su ostali na svojim mjestima ili su se sklonili u šumu /do povratka delegacije/ pa i pored toga usliedio je dogovor da se ubrza završetak rada kursa, tako da smo osmi dan napustili mjesto logorovanja. Išlo se po grupama, kako su koje grupe stizale / u putu nam je "španac" pričao o zgodama i nezgodama u Španiji, a pri ulasku u samo Bugojno-formirali smo povorke i sa raznim borbenim pjesmama napustili ovo mjesto i nije uslijedila nikakva intervencija policije ili žandara i ako su policijski agenti pratili pojedine grupe /banjalučku do ulaska u voz za Jajce/ dok se nisu razišle u pravcu svojih mjesta.

I po dolasku naše grupe u Banja Luku /neki su direktno išli za Trijedor i dalje/ nije primijećena aktivnost policije ili sličnih režimskih organa vlasti a mi smo naša iskustva prenijeli na ostale aktiviste u gradu a naročito na aktive SKOJ-a u Banja Luci.

Na kraju treba istaci i to, da je ovo bio jedan od najmasovnijih skupova mladih /organizovanih/ komunista Bosne i Hercegovine i da je na njemu na upečatljiv način pokazana odlučnost mladih da u svojim stremljenjima idu do kraja i da ne prezaju od iskušenja koja im stoje na putu, kada su bila u pitanju revolucionarna kretanja.

Osim toga u ovoj prilici do punog izražaja došlo je do stvarnog bratstva i jedinstva svih prisutnih i ako su bili zastupljeni sve nacionalnosti i narodnosti čija se šarolikost pretvorila u monolitnost. Kolektivni rad i život iskazan je u svakoj prilici, što je bio poseban doživljaj i neizbrisivi utisak o drugarstvu, poštenju i međusobnom odanosti koja ničim i ni u kojem vidu nisu bila ukaljana ili narušeni.

Svoju pravednost i čiste riječi na ovom kursu mladih komunista B. H. učesnici ovog kursa posebno su ispoljili u NOR-u i socijalističkoj revoluciji od 1941 do 1945 godine a i kasnije, dok je veliki broj poginuo za ove ideale.

jula 1969 g.

Boleslav A. Juref,
Beograd, ul. Ustanicka br. 67.